

**ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ
ХІРУРГІЇ ТА СПАДКОВОЇ ПАТОЛОГІЇ
ІМЕНІ М. М. АМОСОВА НАМН УКРАЇНИ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради

Протокол від «03» 03 2026 р. № 3

Уведено в дію

Наказ В.о. генерального директора ДУ
«ННЦССХ ТА СП імені М.М. Амосова
НАМН України»

від «03» 03 2026 р. № 2/Н

академік НАМН України, професор

Василь ЛАЗОРИШИНЕЦЬ

ПОРЯДОК
реагування на випадки булінгу (цькування)
в ДУ «ННЦССХ ТА СП імені М.М. Амосова НАМН України»

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Цей порядок щодо протидії булінгу (цькуванню) в ДУ «ННЦССХ та СП імені М.М. Амосова НАМН України» (далі – порядок) є внутрішньо нормативно-правовим документом, що визначає мету та завдання діяльності щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню), основні поняття, механізм реагування та застосування засобів вихованого впливу на випадки булінгу (цькування).

1.2. Цей порядок розроблено відповідно до: Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Конвенції про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти, Конвенції ООН про права дитини (ратифіковано 27 лютого 1991 року), Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (ратифіковано 20 червня 2012 року), Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)», - Кодексу України про адміністративні правопорушення, «Ліцензійні умови впровадження освітньої діяльності», наказу Міністерства освіти і науки України «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти» від 28.12.2019 р. № 1646, наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладах освіти» від 26.02.2020 р. № 293, спільного наказу Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства внутрішніх справ України від 7 вересня 2009 року № 3131/386 «Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії структурних підрозділів, відповідальних за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, служб у справах дітей, центрі соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів із попередження насильства в сім'ї», листа Міністерства освіти і науки України від 18 травня 2018 року № 1/11-5480 «Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству» та інших нормативно-правових документів.

1.3. **Основною метою** щодо протидії булінгу є психологічне, фізичне, економічне забезпечення та підвищення ефективності освітнього процесу в ДУ «ННЦССХ ТА СП імені М.М. Амосова НАМН України» (далі – Центр), формування негативного ставлення до булінгу, захист психологічного здоров'я і соціального благополуччя всіх учасників освітнього процесу, науково-педагогічних працівників та адміністративно-господарський персонал, вирішення конфліктних ситуацій, усунення потенційних ризиків та визначення шляхів протидії подальшому виникненню випадків булінгу в Центрі.

1.4. **Основними завданнями** діяльності щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в Центрі є:

- створення в Центрі безпечного середовища, вільного від будь-яких проявів насильства та дискримінації (фізична та психологічна безпека, гендерна,

расова та соціальна рівність для співробітників Центру, а також учасників освітнього процесу;

- ознайомлення учасників освітнього процесу з поняттям «булінг», його видами та проявами;
- навчання конструктивним формам спілкування, поведінкових реакцій;
- визначення причин та наслідків булінгу (цькування) у разі виявлення його випадків, застосування різних засобів і методів виховного впливу на учасників конфлікту;
- підвищення рівня поінформованості, розуміння булінгу (цькування) як акту порушення прав людини, формування нетерпимого ставлення здобувачів освітніх послуг до будь-якого прояву насильницьких дій;
- навчання конструктивного спілкування, прийняття відмінностей та усвідомлення рівності серед всіх учасників освітнього процесу, формування навичок мирного вирішення конфліктних ситуацій та керування емоційними реакціями.

2. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ, ПЕРЕЛІК ОЗНАК, ПРОЯВІВ ТА ФОРМ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ) В ЦЕНТРІ.

2.1. Терміни, використані у даному Порядку, вживаються в наступних значеннях:

2.1.1. **Булінг (цькування)** – діяння (дії або бездіяльність) особи або групи осіб, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно інших осіб, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого;

2.1.2. **Сторони булінгу (цькування)** – це безпосередні учасники випадку кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);

2.1.3. **Конфлікт** – це зіткнення протилежно спрямованих, несумісних одна з одною потреб, інтересів, соціальних установок, планів тощо у свідомості окремої особи, яке виникає в міжособистісних взаємодіях окремих осіб чи груп;

2.1.4. **Кривдник (булер)** – особа, яка вчиняє булінг (цькування) щодо іншої особи;

2.1.5. **Потерпілий (жертва булінгу)** – особа, щодо якої було вчинено булінг (цькування);

2.1.6. **Спостерігачі** – свідки та (або) безпосередні очевидці випадку булінгу (цькування);

2.1.7. **Наслідок булінгу (цькування)** – фізична, психологічна, матеріальна шкода, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника та/або соціальна ізоляція потерпілого.

2.2. **Ознаками булінгу (цькування)** є систематичне вчинення особою або групою осіб процесу діянь стосовно іншої особи або групи осіб (учасників

освітнього процесу), в тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, а саме:

- умисне позбавлення їжі, одягу, коштів, документів, іншого майна або можливості користуватися ними, перешкоджання в отриманні освітніх чи інших послуг, примушування до праці та інші правопорушення економічного характеру;
- словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи;
- будь-яка форма небажаної вербальної, невербальної чи фізичної поведінки сексуального характеру, зокрема принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, прізвиська, образи, жарти, погрози, поширення образливих чуток;
- будь-яка форма небажаної фізичної поведінки, зокрема ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, завдання ударів;
- інші правопорушення насильницького характеру.

2.3. Прояви, які можуть бути підставами для підозри в наявності випадку булінгу (цькування) в Центрі:

- замкнутість, тривожність, страх або, навпаки, демонстрація повної відсутності страху, ризикована, зухвала поведінка;
- невірноважена поведінка;
- агресивність, напади люті, схильність до руйнації, нищення, насильства;
- різка зміна звичної поведінки;
- уповільнене мислення, знижена здатність до навчання;
- відлюдкуватість, уникнення спілкування;
- ізоляція, виключення з групи, небажання учасників освітнього процесу спілкуватися;
- занижена самооцінка, наявність почуття провини;
- поява швидкої втомлюваності, зниженої спроможності до концентрації уваги;
- демонстрація страху перед появою інших учасників освітнього процесу;
- схильність до пропуску роботи, навчальних занять;
- відмова приходити на роботу, заняття з посиланням на погане самопочуття;
- депресивні стани;
- аутоагресія (самоушкодження);
- суїцидальні прояви;
- явні фізичні ушкодження та (або) ознаки поганого самопочуття (нудота, головний біль, кволість тощо);
- намагання приховати травми та обставини їх отримання;
- скарги на біль та (або) погане самопочуття;
- пошкодження чи зникнення особистих речей; вимагання особистих речей, їжі, грошей; жести, висловлювання, прізвиська, жарти, погрози, поширення чуток сексуального (інтимного) характеру або інших відомостей, які особа бажає

зберегти в таємниці;

- наявність фото-, відео- та аудіоматеріалів фізичних або психологічних знущань, сексуального (інтимного) змісту;
- наявні пошкодження або зникнення майна та (або) особистих речей.

2.4 Форми булінгу (цькування):

2.4.1. Фізичне насильство – умисне штовхання, зачіпання, підніжки, удари, стусани, побої та інші дії, які завдають біль і тілесні ушкодження;

2.4.2. Психологічне насильство – форма насильства, що включає образи, поширення неправдивих чуток, ізоляція, ігнорування, бойкот, відмова від спілкування, погрози, маніпуляція, шантаж тощо;

2.4.3. Економічне насильство – форма насильства, що включає дрібні крадіжки, пошкодження або знищення особистих речей, вимагання грошей, їжі тощо;

2.4.4. Сексуальне насильство – форма насильства, що включає образливі жести, висловлювання, прізвиська, жарти, погрози, поширення чуток, обмацування сексуального (інтимного) характеру, сексуальні домагання тощо;

2.4.5. Кібербулінг – булінг (цькування), який вчиняється із застосуванням засобів електронних комунікацій (фото, відео і аудіо фіксація).

3. СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

Дія цього порядку поширюється на всіх учасників освітнього процесу Центру, а саме:

- здобувачів освіти (учнів / студентів);
- педагогічних, науково-педагогічних та інших працівників закладу освіти;
- батьків або інших законних представників здобувачів освіти

4. СУБ'ЄКТИ ТА ПІДСТАВИ РЕАГУВАННЯ НА ВИПАДКИ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

4.1. Суб'єктами реагування у разі настання випадку булінгу (цькування) в Центрі (далі - суб'єкти реагування) є генеральний директор, заступник генерального директора з лікувально-координаційної роботи, комісія з розгляду та реагування на випадки булінгу (цькування), які затверджуються наказом генерального директора Центру.

Суб'єкти реагування на випадки булінгу (цькування) в Центрі діють в межах повноважень, передбачених законодавством та цим порядком.

5. ПОРЯДОК ПОДАННЯ, РОЗГЛЯДУ ТА РЕАГУВАННЯ НА ЗАЯВИ

ПРО ВИПАДКИ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЮ)

5.1. Підставою для реагування на випадки булінгу (цькуванням) є заява або повідомлення будь-якої особи, яка стала стороною булінгу (цькування) або підозрює про його вчинення або про який отримала достовірну інформацію.

У заяві має бути зазначено прізвище, ім'я, по батькові, групу/посаду, місце проживання учасника/учасниці освітнього процесу, викладено суть порушеного питання, зауваження, пропозиції, заяви чи скарги, прохання чи вимоги. Письмове звернення має бути підписане учасником/учасницею освітнього процесу із зазначенням дати. В електронному зверненні також має бути зазначено електронну поштову адресу, куди учаснику/учасниці освітнього процесу може бути надіслана відповідь, або відомості про інші засоби зв'язку з ним/нею. Застосування електронного цифрового підпису в разі надсилання електронного звернення не вимагається.

Заява, оформлена без дотримання зазначених вимог, повертається учаснику/учасниці освітнього процесу з відповідними роз'ясненнями не пізніше ніж через десять днів від дня його надходження.

Заява або повідомлення може бути спрямована генеральному директору Центру. Заява (повідомлення) приймається у письмовій формі, в тому числі із застосуванням засобів електронної комунікації.

5.2. Генеральний директор у разі отримання заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування):

- ініціює засідання комісії з розгляду випадку булінгу (цькування) (далі - комісія) не пізніше ніж упродовж трьох робочих днів з дня отримання заяви або повідомлення, здійснює контроль за виконанням рішень комісії;
- невідкладно у строк, що не перевищує однієї доби, повідомляє територіальний орган (підрозділ) Національної поліції України.

5.3. Діяльність комісії здійснюється на принципах законності, дотримання прав і свобод людини, неупередженості, конфіденційності, з дотриманням вимог Законів України «Про інформацію», «Про захист персональних даних».

5.4. Комісія виконує обов'язки на постійній основі. Зміни у складі комісії затверджуються відповідним наказом генерального директора.

5.5. Формою роботи комісії є засідання. Засідання скликаються за потребою – у разі надходження заяв (повідомлень) про випадки булінгу (цькування). Дату, час і місце проведення засідання визначає голова комісії.

Засідання є правоможним у разі участі в ньому не менше двох третин її складу.

Комісія у разі розгляду випадку булінгу (цькування):

- з'ясовує причини та наслідки випадку булінгу (цькування);
- вживає заходів для усунення причин булінгу (цькування);
- приймає рішення щодо застосування засобів виховного впливу на кривдника (булера);

- вирішує питання забезпечення психологічної підтримки та можливості захисту потерпілої сторони (жертви) від подальших випадків булінгу (цькування).

5.6. Генеральний директор у разі отримання заяви (повідомлення) про випадок булінгу (цькування):

- скликає засідання комісії;
- визначає перелік питань, що підлягають розгляду;
- визначає функціональні обов'язки членів комісії, може надавати доручення членам комісії в межах, передбачених законодавством та посадовими обов'язками;
- інформує особу, від якої поступила заява (повідомлення) про випадок булінгу (цькування) про порядок розгляду заяви (повідомлення) та рішення комісії;
- доводить до відома учасників освітнього процесу рішення комісії, згідно з протоколом засідання та здійснює контроль за їхнім виконанням;

5.7. Члени комісії:

- знайомляться з матеріалами, що стосуються випадку булінгу (цькування), мають право брати участь у їх перевірці;
- особисто беруть участь у роботі комісії та виконують доручення голови комісії (якщо такі є) в межах, передбачених законодавством та посадовими обов'язками;
- зобов'язуються не розголошувати стороннім особам відомості, що стали йому відомі у зв'язку з участю у роботі комісії, і не використовувати їх у своїх інтересах або інтересах третіх осіб;
- мають право подавати пропозиції щодо порядку денного засідання комісії, а також висловлювати власну думку (усно або письмово) з питань, що розглядаються;
- беруть участь у голосуванні та прийнятті рішень комісії.

5.9. Завдання комісії:

- збір інформації щодо обставин випадку булінгу (цькування), у тому числі пояснень сторін булінгу (цькування), висновків психолога (за наявності), експертних висновків (за наявності), інформації, збереженої на технічних засобах чи засобах електронної комунікації (Інтернет, соціальні мережі, повідомлення тощо), а також іншої інформації, яка має значення для об'єктивного розгляду заяви;

- розгляд та аналіз зібраних матеріалів, прийняття рішення про наявність/відсутність обставин, що обґрунтовують інформацію, зазначену у заяві.

У разі прийняття рішення про наявність обставин, що обґрунтовують інформацію, зазначену у заяві, тобто, підтверджують випадок булінгу (цькування), комісія здійснює:

- оцінку потреб сторін булінгу (цькування) в отриманні соціальних та психолого-педагогічних послуг та забезпечення таких послуг;
- визначення причини булінгу (цькування) та необхідних заходів для

усунення таких причин;

- визначення заходів виховного впливу щодо сторін булінгу (цькування) у спільноті, де стався випадок булінгу (цькування);
- надання рекомендацій науково-педагогічних (педагогічних) працівників, щодо доцільних методів здійснення своїх посадових обов'язків та проведення освітнього процесу Центрі.

5.10. Рішення з питань, що розглядаються на засіданні комісії, приймаються шляхом відкритого голосування більшістю голосів від затвердженого складу комісії. У разі рівного розподілу голосів голос голови комісії є вирішальним.

5.11. Строк розгляду комісією заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування) в Центрі та виконання нею своїх завдань не має перевищувати десяти робочих днів із дня отримання заяви або повідомлення генерального директора.

6. ОСНОВНІ ЗАХОДИ, СПРЯМОВАНІ НА ПРОТИДІЮ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЮ)

6.1. Діяльність щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в Центрі ґрунтується на принципах недискримінації та рівності, партнерства та підтримки, особистісно-орієнтованого підходу до кожного учасника освітнього процесу, розвитку соціального та емоційного інтелекту та здійснюється систематично в Центрі і під час освітнього процесу зокрема.

6.2. Заходи виховного впливу спрямовані на реалізацію завдань діяльності щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) та відображаються в плані заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в Центрі.

6.3. Заплановані заходи можуть відбуватись у формі зустрічей, бесід, консультацій, лекцій, круглих столів, тренінгів, тематичних заходів, конкурсів, спільних переглядів та обговорень тематичних відеосюжетів, літературних творів, матеріалів ЗМІ, особистого досвіду, запрошення гостей, у формі рольових ігор та інших організаційних формах.

6.4. З метою створення безпечного середовища в Центрі, до заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню), необхідно включати:

- забезпечення роботи постів охорони, відеоспостереження за місцями загального користування тощо;
- організацію безпечного користування мережею Інтернет у процесі освітнього процесу;
- контроль за використанням засобів електронних комунікацій здобувачами освіти в робочий час та під час освітнього процесу зокрема;
- розвитку соціального та емоційного інтелекту науково-педагогічних працівників учасників освітнього процесу: розуміння та сприйняття цінності прав та свобод людини, принципів рівності та недискримінації, вміння відстоювати свої права та поважати права інших; виховання толерантності, соціальної

справедливості, доброчесності, вміння втілювати їх у власні моделі поведінки; формування здатності попереджувати та розв'язувати конфлікти ненасильницьким шляхом тощо.

7. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОСІБ, ПРИЧЕТНИХ ДО БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

Відповідно до статті 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення, булінг (цькування), тобто діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно інших здобувачів освіти, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого, - тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

Діяння, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене групою осіб або повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, - тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

Діяння, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене малолітніми або неповнолітніми особами віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років, - тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

Неповідомлення керівником Центру уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу (цькування) учасника освітнього процесу - тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням до двадцяти процентів заробітку.

Окрім цього, якщо потерпілій особі від булінгу (цькування) завдано матеріальної шкоди та/або різного ступеня тілесні ушкодження, винна особа буде додатково притягнена до цивільної та/або кримінальної відповідальності.

8. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

8.1. Даний порядок затверджується рішенням вченої ради Центру та вводиться в дію наказом генерального директора з наступного дня після його затвердження.

8.2. Зміни та доповнення до даного порядку затверджується рішенням вченої

ради Центру та вводиться в дію наказом генерального директора Центру.

8.3. Контроль за виконанням вимог даного порядку несуть посадові особи Центру у відповідності до їх функціональних обов'язків.

Провідний професіонал з
антикорупційної діяльності

Олена АЛІМАНСЬКА

Заступник генерального директора
з лікувально-координаційної роботи,
член кор. НАМН України

Костянтин РУДЕНКО

Завідувачка
науково-навчального відділу

Вікторія КОРДОНЕЦЬ

